בעזהשי"ת

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם וגו' (כט ט).

ברש"י לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמר מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם לפני המקום, ולא עשה אתכם כלייה, והרי אתם קיימים לפניו. ולכאורה קשה הא התוכחה אמר הקב"ה כדי שלא יחטאו ישראל, ולמה יאמר משה אליהם שאין צריכין לפחד מהם, וצ"ב.

ויש לומר עפ"י מה שהביא **הקדושת יום טוב** (פ' משפטים ד"ה, ואלה (ד)), מק"ז **הגאון הר"ר העשיל מקראקא זצוק"ל**, שמפרש המדרש מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר את שבתותי תשמרו, ופירש כי הקב"ה ברא העולם בדיבור בעלמא כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו ומזה שבת וינח ביום השביעי, לזה אמר את 'שבתותי' תשמרו, שישבות מדיבור עכ"ד,

וכתב ע"ז הקדושת יו"ט כי נשמע מזהאשר הקב"ה מאבהתו את עמו ישראל ולא זז מחבבן עד שקראם בנים אתם לה' אלקיכם, יחשב ג"כ הדיבור כמעשה כמו אצלו יתברך, וקבלו עליהם תורתו ועבודתו הטבורה כי יש כח בידם לפעול פעולות יתרות והשפעות טובות וישועות מרובות אף באמירא בעלמא כמו בעשיית מעשה גמורה יפעול כח הדיבור אף אם מימר אמר דבדבור עביד מעשה, אמנם זהו דוקא לישראל שהם בנים למקום, להם מסר הקב"ה כחו בדיבור כמעשה, אבל לעכו"ם לא נמסר להם כח זה להשתמש בנימוסו ית"ש, וי"ל דהוה כמשמש בשרבוטו של מלך, ובזה מפרש הכתוב, (דברים...) ועתה כתבו לכם את השירה הזאתו ולמדה את **בני ישראל** 'שימה' '**בפיהם**', שיש לבני ישראל כח שהדיבור הוא כמעשה, ועיי"ש עוד דבריו הנעימים.

ואמרתי להוסיף על דבריו לפרש מה שמסיים הכתוב, **למען תהי' השירה הזאת לעד בבני ישראל**, כי אמרו ז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, מצינו בזה כח הדיבור שיש לישראל, ולכן כח הדיבור שנתן לנו הקב"ה הוא עדות לישראל שאנו בנים למקום, וזהו למען תהי' השירה הזאת 'לעד' 'בבני ישראל', וידוע מה דמיתאמרא משמיה **דמרן רבינו זלה"ה** כי כן הדבר לענין עונשים ויסורין כי הלומד פרשת תוכחה וכדומה מהדברים הקשים בתורה, על יד לימודו נחשב כאילו עבר עליו היסורים ונתכפר עוונותיו, ופירוש בזה מש"כ (תהלים צד יב) אשרי הגבר אשר תיסרנו קה ומתורתך תלמדנו, כי על ידי לימוד התורה נחשב כאילו עבר עליו יסורים, ואשרי לו. ובזה יש לומר מה דאיתא כי במתן תורה נתרפאו כל החולים, לרמז כי ע"י לימוד התורה אפשר לקיים כל המצוות, וגם שיכולין להתרפאות ולהתכפר בלימוד פרשת תוכחה, וזהו פי' נתרפאו כל החולים.

ובזה י"ל מה שתוקעין בשופר בראש השנה, כי א' מהטעמים שכתב רבי סעדיה גאון על תקיעת שופר הוא שבא להזכיר את מעמד הר סיני, וי"ל שבא להזכיר מה שלמדנו מהר סיני, כי ע"י לימוד התורה נחשב כאילו עבר עליו יסורין, ומתפללין להשי"ת שיכפר עונותינו בזה ושיהיו נכתבים לאלתר לחיים טובים, ועוד יותר כי ממה שיש לישראל כח בפה שהוא מנימוסי הקב"ה, מוכח מזה שאנו נחשבים בנים למקום, ואב שמחל על כבודו, כבודו מחל, ומהני תשובה לישראל, וזהו מה שמזכירין בתקיעת שופר בראש השנה.

ובזה יובן דברי רשיז"ל, **לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמר מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום וגו'**, 'היום' זה ראש השנה, כלומר בראש השנה מקיימים מצות תקיעת שופר, שבא לרמז שעל ידי לימוד התורה יכול להיות נחשב כאילו עבר עליו יסורים, וגם כי מוכח מזה שיש לנו דין בנים למקום, ולכן מהני תשובה, וזהו שפייסם משה, אתם נצבים היו"ם.

וי"ל שזהו פירוש הפייט, **באין מליץ יושר מול מגיד פשע, תגיד ליעקב** 'דבר' **חוק ומשפט**, ולפי הנ"ל הכוונה באין מליץ יושר מול מגיד פשע, כי ישראל הרבו פשעים ועוונות, והאיך מצינו ידינו ורגלינו לעמוד במשפט, תגיד ליעקב 'דבר' חק ומשפט, ממה שיש להם כח הדיבור אפשר להינצל במשפט, כי הלימוד נחשב כאילו עבר עליהם יסורים, ועוד כי מוכח מזה שיש להם דין בנים למקום ומהני תשובה.

❖ ❖ ❖

תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו, כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פא ד-ה).

ולכאורה קשה למה משני מישראל ליעקב.

ויש לומר בהקדם מש"**כ בייטב לב** (פ' נשא) לפרש מאמרם ז"ל (ביצה ד:) **הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם וכו' דזמנין דגזרו מלכות גזרה, ואתי לאקלקולי וכו'**, ופירוש על פי מה דאיתא (ב"ר עו ד) ההולך בדרכי אבות הקב"ה מתקומם עליו בזכות אבות, ויש להבין כי אם הולך בדרכי אבות למה ליה זכות אבות הלא יש לו זכות עצמו, אבל הענין על פי מה שכתבו שיש עבודה הבא מכח השכל העצמי, ועבודה הבא אך מפאת הקבלה מאבותינו, והנה מבואר (עי' כלי יקר פ' בהעלותך) כי 'הליכה' נופל על תנועות הרגלים, אף שדעתו עדיין מקושר במקומו הראשון מ"מ הולך הוא, וזהו, 'ההולך' בדרכי אבות, ר"ל שעבודתו אינה מכח דעתו ושכלו, והליכתו בלי כוונה עצמי, אלא הולך בכח דרכי אבותיו, ועם כל זה הקב"ה מתקומם עליו כאילו עשאו בדעתו ובשכלו בזכות אבות, אשר עבודתם הי' מכח שכלם והכרתם את תפארת יקר גדולת עבודת המלך מלכי המלכים ב"ה.

ובזה פירוש **והיה עקב תשמעון וגו'**, כי העובד ה' בבחינת ראש ומחשבה אזי אין צריך לזכות אבות, אבל אם תשמעו רק בבחינת עקב, הרומז לתנועת הרגלים בלא הרש, היינו בלא כוונה, אך בחינת ההולך בדרכי אבות, אז **ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו'**.

וזהו פירוש, **הזהרו במנהג אבותיכם** '**בידיכם**', **בחינת מעשה בלא מחשבה**, כי הרי אנו בקיאים בקביעא דירחא ואינם יודעים טעם לה עושים יום טוב ב', זמנין דגזרו מלכות גזרה ואתי לאקלקולי, ר"ל אם נלך בדרך אבות אפילו בהליכה בלא כוונה, עם כל זה בזכות זה יהי' בידינו כח לבטל גזרות רעות, כי יהיה אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו. עכדה"ק.

וידוע מה שפירש בזה רביה"ק זלה"ה הכתוב (שיר השירים א ח) **אם לא תדעו לך היפה בנשים צאו לך בעקבי הצאן**, אם שיהי' לך איזה ספק איזה דרך ישכון אור, צאו לך בעקבי הצאן, נקוט הדרך לילך בעקבות אבותינו, ואז ישכון לבטח לעולם. עכתו"ד.

ובזה יש לפרש **תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו**, כי באמת די לתקוע תשע תקיעות כמו שלמדו חז"ל מקרא, ואתקין רבי אבהו בקיסרי להוסיף ל' תקיעות וחכמים אחרים הוסיפו עד מאה קולות, והקשו התוספות האיך אפשר לעשות כן הא איכא לאו דבל תוסיף, אבל אנו אין לנו אלא דברי חכמינו ז"ל ובעקבותיהם נלך ומנהג אבותינו בידינו לתקוע מאה תקיעות כמו שתיקנו חז"ל, וזהו, **בכסא ליום חגינו**, שאנו עושים מעשינו '**בכסא**' כלומר בלי כוונה אלא בדרך אבותינו נלך, אז הוא חג לנו, **כי** '**חק**' **לישראל הוא**, אם עושים מעשינו בבחינת חק בלי טעם, **משפט לאלקי** '**יעקב**', זהו ישועה לנו לאלו ההולכים בבחינת 'עקב' בעקבות אבותינו, כי הקב"ה מתקומם עלינו בזכות אבות.

ויה"ר שבכות אבותינו ורבותינו הקדושים יהן עלינו שנעבה לכתיבה וחתימה טובה ולשנת גאולה וישועה.